

Benátské imprese: architektura bez hmoty

Author: Radomíra Sedláková | Published: 15.09.2010

Téma, které snad poprvé v historii bienále mělo člověka přímo v názvu. Až dosud byla jeho nosná témata pojmenována přinejmenším více vzosně, vzpomeňme například na „Více etiky, méně estetiky“ či „MetaCity“. Člověk, tedy lidé, byl samozřejmě přítomen i v těchto tématech, ale zároveň se vždy tak nějak ztrácel. Letos architektka Sejima postavila do popředí přímo člověka, nejen dav či lid, ale právě člověka, který se setkává s jinými lidmi. Přitom bylo od počátku jasné, že pod taktovkou této kurátorky to určitě nebude nějaká prvoplánová záležitost, že to bude zvláštní. A návštěvník letošních Benátek může konstatovat, že zvláštní to opravdu je. Pro neznalé nutno připomenout, že benátské bienále má několik částí. První tvoří hlavní výstava organizovaná kurátorkou, druhou částí jsou národní expozice a poslední doprovodné akce, což jsou výstavy, workshopy, diskuse, které se konají po celých Benátkách i mimo ně.

Od hmoty k nehmotě

Kazuyo Sejima pozvala k účasti na hlavní expozici 53 osobností či ateliérů, respektive 52 a k tomu režiséra Wima Wenderse. Ten pro její ateliér SANAA natočil film o jeho poslední evropské realizaci, již byl Rolex Learning Centre v Lausanne. To je příklad unikátní architektury, stavby s jedním podlažím a bez pevných dělicích stěn, přitom řešené jako svérázná krajina, jež poskytuje ojedinělé pocity soukromí - a i její filmový záznam či přepis návštěvníka uvádí do jiného, snového světa.

Možná ten film byl nejkonkrétnější architektonickou prací na celé výstavě. Staticky s ním ovšem mohl soupeřit projekt domu v téměř klasické plánové dokumentaci (Architecten de vylder vinck taillieu), detailní prezentace Operního divadla od Toyoo Ita či model mobilního divadla (Berger&Berger) v měřítku 1:1. Na výstavě je ještě několik dalších pozoruhodných exponátů, ale reálné stavby byly spíše výjimkou. Ještě nejvíce se k nim blížila instalace dřevěné kopule od čínského seskupení Amateur Architecture Studio. Kam ale zařadit úchvatný prostor modelovaný hudbou linoucí se ze čtyř desítek reproduktorů (Janet Cardiff)? Nebo prostor zaplněný stroboskopickými efekty, nazvaný Your split second house od Olafura Eliasona? Instalace nazvaná Rovnováha (Anton Garcia-Abril&Ensemble Studio) zase vzbuzovala neklid a zároveň jakýsi pokoj - těžká hmota je v ní rozložena v odvážné kompozici, ale její tíha vyzařuje jistotu,

vědomí, že je pevná, stabilní.

Neviditelná architektura

Leckteré instalace ale už s žádnou viditelnou hmotou nepracovaly. Třeba historickou exkurzi do dějin mezinárodních výstav architektury nabídl Hans Ulrich Obrist, který představil záznam 24 hodin trvajícího interviu, které v roce 2006 natočil v Londýnské Serpentine Gallery - a přímo na místě v Benátkách ho doplňoval dalšími rozhovory. Expozice nazvaná Mraky (Transsolar&Tetsuo Kondo Architects) už je doslovně éterická. Její prostor je v horní části naplněn mraky vodní páry, takže spirálová rampa dovede návštěvníka vskutku do oblak, aby ho pak poněkud omámeného (mimo jiné také horkem) zase přivedla na zem. A instalace, která letos získala benátského Zlatého lva, ta už je téměř neviditelná. Vskutku, první dojem po vstupu je - prázdno. Ale pozornější pohled nakonec zaregistruje tenounké průsvitné konstrukce, lehounká vlákna, která vymezují stavbu 14×4×4 metry. Tato práce Junija Išigamiho, nazvaná Architektura jako vzduch, byla oceněna právě proto, že porušuje meze hmotnosti, viditelnosti, tektoničnosti, a tím i meze architektury samé... Pro hlavní cenu na výstavě architektury s tak lapidárním tématem je to nicméně dosti podivné, k zamyšlení vedoucí - jaká je tedy budoucnost oboru, kde se lidé budou potkávat?

Druhý díl „hlavní“ výstavy je instalován v Italském pavilonu a je podstatně méně provokativní, naopak možná i trochu na hraně nudnosti. Tady větší pozornost vyvolává především velká expozice ateliéru OMA nazvaná Preservation. Nizozemský ateliér nejprve uvádí výčet svých prací - rekonstrukcí nejrozmanitějších druhů budov, včetně těch, které byly téměř nové a přitom už vyžadovaly ochrannářské úpravy. Následně expozice podněcuje úvahy o tom, zda skutečně má cenu chránit vše, co kdy bylo postaveno. Co je lepší - autentické nebo rekonstruované?

Instalace nazvaná Vacuum pack-ing (selgascano) má také mnoho do sebe. Upozorňuje na současné opojení trvanlivým a hygienickým balením snad všeho, balením, které s sebou sice nese instantnost požitku, ale zároveň nejistotu a nestabilitu. Na význam prostředí, v němž architektura působí, upozorňuje zase instalace ateliéru Pezo von Ellrichshausen z Chile. Jeden a ten samý objekt je jednou osazen do přírodního prostředí na břehu moře, podruhé do vesnické zástavby. Ve výsledku to jsou dva zcela odlišné domy, byť jejich stejnost je jinak očividná. Lidé se v architektuře potkávají rozmanitě ...

O národních pavilonech příště.

Fotografie:

1. Junijo Išigama - Architektura jako vzduch, Zlatý lev - nejvyšší ocenění výstavy
2. Amateur Architecture Studi - Kopule
- 3-4. Antony Garcia - Rovnováha
5. Janet Cardif - Čtyřicetidílný motet
6. Transsolar - Mraky
7. OMA - Preservation
- 8-9. Pezo von Ellrichshausen - Detašováno
10. selgascano - Vacuum pack-ing
11. Studio Mumbai Architect - Pracovní místo - mimořádné ocenění expozice
12. Tom Sachs - Fenomén Le Corbusier
13. Toyoo Ito - Metropolitní opera v Taichungu

